

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru „Ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Hodnocení politiky v oblasti životního prostředí za rok 2008“

KOM(2009) 304 v konečném znění

(2010/C 347/13)

Zpravodaj: **pan RETUREAU**

Dne 24. června 2009 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Hodnocení politiky v oblasti životního prostředí za rok 2008

KOM(2009) 304 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. ledna 2010.

Na 460. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 17. a 18. února 2010 (jednání dne 17. února 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 118 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 V závěru Výbor konstatuje, že instituce Společenství a členské státy se vážně zabývají problematikou změny klimatu a udržitelného rozvoje. Ještě však zbývá hodně práce k tomu, aby bylo možné zaujmout společné postoje, vypracovat kvantitativní a progresivní závazky na mezinárodní úrovni, přezkoumat politiky rozvojové pomoci zemím AKT a obecněji ve vztahu k rozvojovým zemím. Měly by se přezkoumat také politiky vztahu k hlavním obchodním partnerům, v první řadě ke Spojeným státům.

1.2 Celková ekologická stopa musí být upravena minimálními normami. Evropská politika by měla nadále kombinovat legislativu s dobrovolnými nástroji a iniciativami pro navození změny chování a postup šíření uvědomění si nových problémů, kterým musíme od nynějška čelit jako lidský druh; v občanské společnosti se musí rozvíjet informační a vzdělávací rozměr.

1.3 Integrovaná politika „klíma-energetika“ začíná prokazovat svou účinnost; je třeba v ní pokračovat rozšířením o problematiku dalších skleníkových plynů a dalších odvětví (v první řadě dopravu ve všech podobách) a důrazem na mezinárodní spolupráci.

1.4 Legislativa jako REACH nebo odpovědnost za životní prostředí budou dále hrát podstatnou úlohu, doplněnou iniciativami průmyslových odvětví, občanů a spotřebitelů.

1.5 Četné směrnice přijaté v posledních letech vyžadují pozorné monitorování, aby se ověřilo, že byly správně provedeny a že skutečně zavedená vnitrostátní úprava je efektivní, zejména pokud se týká kontroly její aplikace.

1.6 Zpráva je velmi vyčerpávající a užitečná, ale je nejasné, jaké je její rozšíření mezi občany.

2. Hlavní body zprávy Komise

2.1 Pro rok 2008 bylo příznačné, že si evropští občané v mimořádném rozsahu uvědomili závažnost světové krize vyvolané změnou klimatu; ta se pro ně stala zásadní politickou prioritou.

2.2 To zdůrazňuje nutnost nasměrovat vývoj k nízkouhlíkovému hospodářství a k úsporám zdrojů. K odpovědi na tyto výzvy bude nutné vyvinout další úsilí.

2.3 Hospodářství bylo silně ovlivněno nevídanou krizí; finanční krize přidusila investování v reálné ekonomice a způsobila vysokou nezaměstnanost, obrovský nárůst veřejné zadluženosti v důsledku veřejných půjček a přebírání účasti v bankách a úvěrových společnostech.

2.4 Zpráva Komise má podobu sdělení Radě a Evropskému parlamentu; EHSV není formálně konzultován v souvislosti s periodickými zprávami za jednotlivá období, obecně však požaduje, aby takové zprávy obdržel, což mu umožňuje sledovat účinné provádění legislativy a hlavních směrů Společenství.

2.5 Výroční zpráva o politice životního prostředí za rok 2008 má tu přednost, že uvádí iniciativy Společenství a jejich efektivnost, zejména ve vztahu k závazku snižování emisí skleníkových plynů přijatému v Kjótu a k novým závazkům, které se očekávaly od prosincové konference v Kodani. Výbor k této otázce přijal stanovisko (!).

(!) Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 116.

2.6 Podle Komise a vzhledem k předpovědím by měla být EU na dobré cestě k dosažení svých cílů snížení emisí podle Kjótského protokolu o boji proti klimatické změně. EU a její členské státy, přinejmenším jejich větší část, podle ní směřují ke splnění závazků ke snížení emisí. Dokonce se očekává překročení tohoto cíle díky jednostrannému úsilí některých členských států zvažujících další opatření.

2.7 Zpráva uvádí různé oblasti, na které se vztahuje politika Společenství v oblasti životního prostředí, ale dokument KOM je pouhým shrnutím, úplnou zprávu tvoří objemný svazek o více než 200 stranách, který je k tomuto dokumentu přiložen.

2.8 Podle úplných údajů vztahujících se k roku 2006 byly v červnu 2008 emise skleníkových plynů v EU-15 o 2,7 % nižší proti referenčnímu roku (1990), přičemž hospodářský růst za stejné období činil přibližně 40 %. Stávající politiky a opatření by měly umožnit celkové snížení proti referenčnímu roku o 3,6 % do roku 2010, jež leží v polovině období 2008–2012, pro které jsme přijali závazek snížení o 8 %. Další snížení o 3 %, jež by znamenalo celkové snížení o 6,6 %, se očekává od nákupu emisních kreditů z projektů snížení emisí ve třetích zemích na základě mechanismů z Kjóta. Další 1,4 % se očekávají z ukládání uhlíku.

2.9 Toto vše by umožnilo dosažení cíle z Kjóta a dokonce jeho překonání, vzhledem k tomu, že členské státy dosud nezahrnuly do svých předpovědí stropy stanovené pro přidělování emisních limitů pro období obchodování s emisními limity Společenství 2008–2012, od něhož se očekává další snížení emisí o 3,3 % proti úrovním referenčního roku.

3. Připomínky

3.1 Předpovědi Komise ve vztahu k uplynulému roku 2008 spočívají na poměrně starých úplných údajích a neúplných údajích z období od roku 2006. To však byla jediná data, která byla v roce 2008 dostupná, a Komise musela přihlížet ke všem použitelným výsledkům získaným až do okamžiku zveřejnění. Výbor navzdory neuspokojivému výsledku klimatické konference v Kodani věří, že EU musí splnit cíl snížit emise, který si na rok 2012 stanovila, a že by měla vyvíjet tlak na další snižování, k němuž se zavázala do roku 2020.

3.2 Řada směrnic přijatých v posledních letech vyžaduje pozorné další sledování, aby se zajistilo jejich řádné provedení a účinnost skutečně zavedeného vnitrostátního práva, především v oblasti kontroly jeho aplikace. Některé členské země nedokázaly dosáhnout cílů, které jim byly vytyčeny. Zpráva dobře poukazuje na zbývající problémy a překážky i na pokrok, jehož bylo dosaženo. Je vyčerpávající a podrobná a uvádí nové ukazatele určující celkovou ekologickou stopu výrobků a činností; bylo by

žádoucí, aby se jí dostalo širokého rozšíření, aby budoucí zprávy byly popularizovány, a podpořily se tak změny chování v oblasti výroby, distribuce i spotřeby.

3.3 Výbor není zcela přesvědčen tvrzením, že krize by sama o sobě byla příležitostí k tomu, aby se způsoby výroby a spotřeby přeměrovaly k udržitelnějším řešením. Kupní síla rostoucího počtu rodin je těžce postižena nezaměstnaností a uzavíráním podniků, z nichž některé přemístily výrobu do třetích zemí. Zaměstnání a bydlení představují zejména pro mladé nadále prvořadě bezprostřední starosti, na které je třeba pozitivně reagovat.

3.4 Zaměstnání neposkytující jistotu, na dobu určitou, na zkrácený úvazek, je jevem, který se rozvíjí, což je zdrojem nestability, sotva přínosné pro změny spotřebitelského chování domácností a chování podniků. U podniků se projevuje tendence vyvážet nejvíce znečišťující produkty mimo Evropskou unii a vyhnout se tak investicím do jiných výrobních postupů, které se obtížně realizují, mj. vzhledem k tomu že úvěrové možnosti jsou vzácné, což platí zejména pro MSP.

3.5 Zpráva se jen povrchně dotýká otázky důsledků krize, jejichž řešení způsobem příznivým pro životní prostředí je ještě daleko. Rovněž pro země mimo EU-27, především rozvojové, se jedná o těžký otřes. V bezprostřední budoucnosti bude obtížné formulovat účinné strategie řízení těchto zemí, přičemž veřejná rozvojová pomoc a různé podpory se rychle tenčí. Bude nezbytné rychle a cílevědomě změnit chování, aby bylo možné pomoci těmto zemím nemajícím prostředky ani technologie potřebné k boji proti změně klimatu.

3.6 Chabé oživení ve stylu „jedeme dál“ s dosavadní hospodářskou organizací nepřinese žádný pokrok v postupu k bezpečnějšímu a kvalitnějšímu životnímu prostředí; signály vysílané finančními trhy a výrobou však nejsou zdaleka povzbuzující – je zde třeba pevná politická vůle a výraznější mobilizace evropských občanů včetně objektivního, ne zbytečně katastrofického, informování ze strany médií.

3.7 Pro země, ve kterých probíhá industrializace (Čína, Brazílie, Indie a další), zůstávají staré vzorce spotřeby průmyslových zemí s tržní ekonomikou nadále cílem, o jehož dosažení usilují; vlády a občané těchto zemí těžko chápou omezení, která bychom jim chtěli ukládat v oblasti znečišťování a v rámci změny vzorců života a spotřeby. Pociťují povinnosti v oblasti boje proti změně klimatu jako určitou historickou nespravedlnost ve chvíli, kdy se snaží vymanit obyvatelstvo z chudoby a rozšířit vzdělávání a zdravotnictví, což jim umožňuje industrializace a subdodávky nadnárodním podnikům.

3.7.1 Žádají podpory a transfer technologií, což je třeba vážně řešit, chceme-li pokračovat směrem, který otevřely dohody o klimatu.

3.8 Předmětem analýzy a vhodných opatření se musí stát otázka dopravy z jednoho konce světa na druhý mezi články roztržitých výrobních řetězců a k místům spotřeby navzájem velmi vzdáleným. Opětovná internalizace skutečných nákladů na životní prostředí a klima představuje nyní pro spotřebitele zátěž v podobě výdajů i znečišťování. Výbor proto podporuje snahy o revizi úmluvy MARPOL a omezení emisí z lodí, považuje však také za vhodné zavést globální regulaci finančních trhů a pravidla pro lepší logistiku dopravy a podporu udržitelné výroby.

3.9 Výbor sdílí názor Komise, že by vlády měly využít své plány hospodářské obnovy k dosažení vyšší energetické účinnosti tím, že se zaměří na rozvoj infrastruktur vhodných pro životní prostředí a budou zvýhodňovat ekologické inovace.

3.10 Silná politika v oblasti životního prostředí může pomoci nastartovat obnovu, která bude „zelenější“, bude mít sníženou uhlíkovou stopu a bude se vyznačovat novým zaměřením spotřeby podniků a domácností.

3.11 Rychlá ztráta biologické rozmanitosti ve světě (mizení četných druhů rostlin a zvířat, z nichž některé, jako ptáci a včely, jsou těžce zasaženy a mají přitom zásadní význam pro zemědělskou výrobu) musí být řešena uskutečňováním politik zaměřených na zastavení mizení druhů, což se týká zejména:

— správy lesů a zastavení mýcení původních a deštných lesů;

— metod používaných v zemědělství (prokázalo se, že současné produkty pro ochranu rostlin mají vliv na zdraví včel a potravu ptáků).

3.12 Výbor kladně hodnotí vytvoření nových ukazatelů přihlížejících k biologické rozmanitosti a klimatu, jak je zavedl EUROS-TAT pro prioritní oblasti 6. akčního programu pro životní prostředí.

3.13 Oxid uhličitý není jediným skleníkovým plynem; bude třeba bedlivě sledovat NO_x (oxidy dusíku) a vše, co může poškozovat ozónovou vrstvu a vyvolávat oteplování atmosféry.

3.14 Výbor připomíná, že je nutná uvědomělost občanů a jejich aktivní účast; občané se musejí zaměřit na používání správných postupů v oblasti spotřeby, omezení a třídění odpadu z domácností; dále je rovněž nezbytná uvědomělost podniků a využití závazků v oblasti sociální odpovědnosti podniků v boji proti změně klimatu.

3.15 Většina programů a legislativních kroků uvedených ve zprávě se stala ve vhodné době předmětem stanovisek EHSV⁽²⁾; Výbor založil stálé Středisko pro sledování udržitelného rozvoje, aby účinněji přispěl k tvorbě strategií boje proti změně klimatu, monitorování politik a legislativy Společenství a sledování jejich efektivity.

V Bruselu dne 17. února 2010

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(2) Stanoviska EHSV: Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 122; Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 97; Úř. věst. C 317, 23.12.2009, s. 75; Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 92; Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 42; Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 67; Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 62; Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 88; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 55; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 50; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 46; Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 34; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 59; Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 39; Úř. věst. C 204, 9.8.2008, s. 66.